

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrta leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vpisane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo trisopna peti-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Štajerska narodna stranka. — Čirški v Rimu. — Politični pregled. — Štajersko: Razno. — Koroško: Razmerje med slov. Mohorjevo — in nemško Jožefovo družbo na Koroškem. — Primorsko: † Simon Gregorčič. Razno. — Kranjsko: Razno. — Raznoterost. — Gospodarstvo.

Štajerska narodna stranka.

Dne 8. decembra t. l. bodo obhajali štajerski Slovenci politični praznik, ali pravzaprav politični delavnik: ustanovila se bode narodna stranka za Štajersko. — Toplo pozdravljamo ta pojav v zavesti, da pomenja organizacijo dosedaj neurejenega, dremajočega in skoro slučajnega političnega življenja štajerskih Slovencev.

Najlaglje spoznamo cilje in naloge bodoče stranke, če preotrimo in ocenimo sedanji politični položaj na Slov. Štajerskem.

Štajerski Slovenci tiče v narodni in politični krizi, ki jo označujeta predvsem dva simptoma: Nacionalizem se je preživel; njegova strankotvorna misija je končana: nacionalizem ne more biti več ločilo posameznih strank v prihodnosti. Na drugi strani pa se oglašajo važna kulturna in socialna nasprotja, ki streme za političnim, za strankarskim izrazom.

Narodno gibanje v drugi polovici minulega veka je naplavila javno zavest s krepkim narodnim prepričanjem, ki že a priori izključuje obstanek protinarodnih strank med nami. Vse stranke med Slovenci so narodne, slovenske, ne izimši socialno demokracijo. — Velika večina štajerskih Slovencev je danes narodno prebujena; za oni neznatni odlomek, ki se svojega slovenstva še ne zaveda, ni treba posebne narodno-politične organizacije, ampak vsaka bodoča stranka, osnovana na drugih, kulturnih in socialnih nasprotjih, bode prisiljena dokončavati narodno prebujenje v lastnem področju in v lastni režiji kot nekako postransko delo.

Narodna ideja je izgubila pomen strankarskega principa v tistem hipu, ko je postala splošna posest vsega naroda, kajti vsebina vsega strankarskega, vsega političnega življenja ni družega kot izenačevanje neenakosti, izravnavanje nasprotij bodisi z mirnim agitatoričnim pridobivanjem, bodisi z bojem. Narodna ideja nima v sebi nič več tiste strankarske moči, da bi vstvarjala in vzdrževala politične stranke, da bi zadrževala bohotno strankarsko tvorbo, ki je z elementarno silo — in ne samo pri nas — razgnala in še razganja obroč t. zv. narodne sloge. Politični propad nacionalizma je pozitivno dano dejstvo: realna in realistična politika ga mora vpoštevati.

Prav tako pozitivno pa je drugo dejstvo: prosvetni in gospodarski razvoj sta razredno napolnila narodno skupino in jo kulturno in socialno razkrojila v več plasti z lastnimi interesi in ideali. Te plasti hočejo intenzivnejšega političnega zastopstva, kot jim ga more podajati stara narodna stranka — često le abstrakten pojem. S tem se začenja proces, katerega uspeh je razpad stare narodne

stranke in organizacija novih strank s poglobljenim kulturnim in socialnim programom.

To je v surovih potezah položaj na Slov. Štajerskem: nova stranka. Če si hoče opravičiti in ugotoviti politično življenje, se mora ozreti po kulturnih in socialnih nasprotjih, jih izbrati in organizirati. —

Predvsem je treba med štajerskimi Slovenci napredne stranke, stranke, ki bo za svoj filozofski credo priznavala moderno svetovno naziranje. Čudno se zdi človeku, da ima prebivalstvo, oblagodarjeno s toliko inteligenco, stoječe na tako visoki stopinji splošne izobrazbe, tako reakcionarno polit. organizacijo, da sta klerikalec in Slovenec na Štajerskem sinonima. In le v zvezi s tem neveselim dejstvom, se da umeti razširjeni pojav, časnikarsko reprezentiran po ptujskem „Štajercu“, ko germanizacija spretno izrablja pomankljivo slovensko strankarsko formacijo. V tem, da zamaši ta narodni odtok človeškega materijala, obstoji važna narodna naloga bodoče stranke.

Poglejmo končno še, katere družabne plasti prihajajo pri novi stranki v poštev. Delavstvo odpade že samo po sebi iz te strankarske kombinacije; organizuje in politično uveljavlja ga drug politični obrat: socialna demokracija, ki prekaša po solidnosti svoje stavbe vse ostale stranke. Socialna demokracija je legitimna zastopnica slovenskega proletarijata; vsi pomisleki v narodnem oziru — v kolikor se ne tičejo njegove mednarodne doktrinarstva — so fraze. Glavna taktična podlaga nove stranke bo nedvomno poštena in odkrita kooperacija s socialno demokracijo; končati je treba enkrat z ekskomuniciranjem socialističnega delavstva iz narodne enote.

Glavni teren za novo stranko predstavljajo razumništvo, obrtniki in kmečki stan: te plasti mora prepojit z novo socialno vsebino. Z radikalnim in naprednim programom mora začeti konkurenčni boj s klerikalizmom, ki se že celo vrsto let sistematično organizuje v teh slojih. —

Prav nič ne dvomimo, da mora taki stranki s socialno in politično naprednimi idejami, oprti na razumništvo, obrtni in kmečki stan prej ali slej pripasti politično vodstvo med štajerskimi Slovenci. ×

Čirški v Rimu.

Kadar ne more iti sam, pošilja nemški cesar Viljem kaj rad in pogostoma svoje ministre v svet. Ne mine meseca, ko bi ne poslal enega svojih „sodelovalcev“, da pozdravi to ali ono važno osebo katere si bodi države; pozdravi, ki porode malo ne vsikdar kako politično intrigo, v katerej igra Viljem vedno glavno ulogo. Pripoveduje se sicer s osebnih izletih, o izpremehi zraka, o vsakovrstnih boleznih, toda kdo bi verjel? Ko bi se vozil po svetu ruski car, bi se mogoče verjelo o kaki revmatični bolezni; ali nemški državnik? To ne gre. Politični svet skomiga z ramo, toda rajši ne verjame.

Da se ne more verjeti, kar se nam navadno pripoveduje o raznih potrebnih izpremembah zraka, so krive nekoliko tudi prilžnosti, ob katerih se vrše ti obiski. Tako je tudi bilo, ko je šel Čirški v Rim.

Kdor še ne ve, kdo je ta oseba, okolu katere so se vrtili sedaj vsi rimski časnikarji, mu bodi povedano da je plemenitaž Čirški veliki tajnik, ali šef nemškega ministerstva zunanjih zadev.

Čirški je šel tedaj v onih dneh v Rim, da se pogovori nekoliko s svojim italijanskim tovarišem, zunanjim ministrom Tittonijem. In glejte: Leta 1908. bo treba obnoviti mačevo državnih alians, ali bolje rečeno evropsko trozvezo katera je — kakor pravi Aleksander Ular — bila rekord trajanja vseh zvez, ki so jih neodvisne države sklenile kdaj med seboj. Prestala je celih 26 let svojega nemirnega življenja. Ker pa bo skleniti za obnovev trozveze nekaj konkretnega že prihodnje leto t. j. 1907., je popolnoma naravno, da je nastal vsled sestanka dveh trozveznih ministrov za zunanje zadeve, kombinacije o trozvezi; kombinacije, ki imajo jako trdno podlago in ki nam nudijo priliko, pobaviti se nekoliko — ne morda o stvari sami, kakor o konsekvencah, ki bi jih donesla vsemu Jugoslovanstvu, ako bi se jo po končanem roku t. j. leta 1908. zopet obnovilo.

Ne verjamemo radi o kratkovidnosti ministrov, posebno ne, če so ti iz domovine železnega kancelarja, zato je treba zreti ob takih prilikah uprav z daljnogledom v bodočnost, če se mogoče opazi sled oblaka, ki bi se znal polagoma razviti v mogočen orkan ter razgnati vse namerave in sklepe zunanje politike prizadetih velesil, ko bi ne bili isti narejeni na trdni podlagi dobro preštudiranih okolščin, ki bi se znale v doglednem času poroditi v prilog ali proti težnjam raznih sklepov med seboj v vzajemnosti delujočih velesil, v izkoriščanje nekaterih malih in neodvisnih narodov in držav.

Kakor imamo na tem svetu razven Anglije in Francije tudi balkanske Slovane, ki so tvorili in tvorijo še danes precejšen del podlage za obstanek trozveze, imamo poleg sir Campbell-Banermanna angleškega min. predsednika in Clemenceaua, njegovega francoskega sovrstnika tudi še rusko revolucijo. To so trije faktorji, ki prihajajo sedaj v poštev, ko se bliža trenotek, ko bo treba sklepati o obnovitvi trozveze. Imenoval sem Campbell-Banermanna in Klemansoa kakor zastopnika politične smeri, ki jo vodita vsaki v svoji državi s soglasjem večine prebivalstva v državah, kjer je imela Germanija vedno dve močni tekmovalki v igri svetovne politike. Zastonj se Viljem gotovo ne brati z Vatikanom ravno sedaj, ko stojimo pred durmi dneva, ko pride na Francoskem v veljavo zakon o ločitvi države od cerkve. Gotovo je, da bi se francoski škofi brez vsake zunanje podpore ne postavili na tako skrajno stališče, kakor jim ga je Pij X. naročil. Tudi v Španiji bi se ne upala cerkvena gosposka staviti zahteve, o katerih dobro ve, da jih ne bi odobrila nobena država, ko bi ne imela od kake strani zagotovljeno podporo. Ali kakor na Francoskem, tako je treba intrigrirati tudi na Španskem proti angleški po-

litiki. Španija je sumljiva zlasti odkar ima kot kraljico bivšo angleško kraljico.

Nemčija ima na srečo tudi balkanske pokrajine. Da si je pridobila tu svoj vpliv, so ji služila vsa sredstva enako dobro. In šli so ji celo Habsburžani v tem oziru veliko na roko, seveda na škodo tamošnjih in avstrijskih Jugoslovanov. Odtod je tudi razvidno, zakaj se ni avstrijska zunanja politika nikdar brigala za pridobitev vpliva na Balkanu, temveč je prezirala lastno korist v svrhu ložjega izvrševanja germanskih teženj na Balkanu. Tako delo napram Nemčiji je mogla izvrševati le vlada zvezne države, in sicer take, ki ima tako malo spoštovanja do večine svojih državljanov, kakor ravno avstrijska, nemško-birokratična. Ako je potrebovala Nemčija podporo Avstrije do sedaj, kaj šele v bodoče!

Ruska revolucija, bližajoča se gotovo svoji zmagi; položaj na Balkanu, vsled katerega mora izpremeniti Avstrija svoje politike; volilna reforma v Avstriji, potom katere pridobe Slovani več pravic in torej tudi več močij v odporni sili — na eni strani — Clemenceau na Francoskem in Combpell-Banermann na Angleškem — na drugi strani — vse to dela nemškemu cesarju velikih preglavic, boje se, da bi se trozveza ne obnovila več in da izgubi ob njeni smrti eno svojih najboljših znestih služkinj Avstrijo, ki je bila vedno na razpolago, da je jemala kostanj iz žerjavice za svojo nemško gospodinjo.

Zato pošilja Viljem sedaj prav pogostoma v svet svoje državnike, zato je bil poslan tudi Čirški v Rim, da se sporazume s papežem za boj proti Franciji in Angliji, deloma da izposluje potrebne podpore za obnovitev trozveze, deloma tudi, da si ogleda teren, da si poišče Viljem v drugem slučaju lahko drugje zaveznikov. In Italija, ki ima na Balkanu tudi svoje gotove interese; Italija kot del trozveze, ki se mora ogledati sama po novih zaveznikih, če bi iz te trozveze nič več ne postalo — ta Italija je jako ugoden teren za opazovanje terena. Tukaj se zdaj posvetujejo o bodočih zvezah, tu se odloča zdaj morda kaj svetovno važnega. Kakor Italija, in še mnogo bolj potrebuje Nemčija močnih prijateljev zaveznikov, da ohrani svoj sedanj vpliv v evropski politiki ter za ohranitev nadaljnjega ravnotežja v boju zoper vsem novim neugodnostim, ki se porajajo na vseh koncih in krajih proti njeni ekspanzivni politiki. Proti njeni ekspanzivi na Balkanu postane zanjo velika zapreka brez dvoma tudi ruska revolucija, in kakor že omenjeno, tudi volilna reforma v Avstriji: dva faktorja, potom katerih si vsi Slovani in sosebnost Jugoslovani pripomorejo do poti za osamosvojenje, za prosto odločevanje in sklepanje v lastnih zadevah.

Naše geslo mora tedaj biti „Proč s trozvezo“. Zato moramo podpirati vse take faktorje, ki ali onemogočujejo tako zvezo, ali pa jo tirajo do brezpomembnosti.

V Trstu, oktobra 1906.

R—r.

Politični pregled.

Austro-ogrška monarhija.

(Izboljšanje gmotnega stanja uradništva). Živahno gibanje drž. uradništva je rodilo svoje sadove: Finančni minister Korytowski se je v proračunskem odseku določno izjavil za obsežno akcijo v svrhu gmotnega izboljšanja drž. uradništva. — Na zvišanje draginjskih doklad ni misliti, ker bi 20odstotno zvišanje znašalo letnih 65 milijonov kron, česar pa proračun ne prenese. Dalje bi se z zvišanjem draginjskih doklad zdatno opomogli le višji uradniki, dočim bi se izboljšanje nižjim uradnikom skoro ne poznalo. — Najverjetnejše je zvišanje aktivitetnih doklad na to višino, da bode odgovarjala častniški stanovanjščini. — Slabe gmotne razmere so dovele uradništvo, da je zabredlo v silne dolgove; danes se cení zadolženost drž. uradnikov, v kolikor se ne odmika javnemu vpogledu, na 100 milijonov K. To stanje je tem mučnejše, ker je uradniški kredit z vsemi pripadki (zavarovalne premije etc.) silno drag, čisto 8—10%. Te razmere so dale drž. upravi misliti, kako bi se s pomočjo

cenejšega kredita konvertirali uradniški dolgovi. Predlaga se, da ustanovi država poseben fond, iz katerega bi uradniki dobivali kredit proti 5½% (4% obresti in 1½% kot donesek v garancijski fond) brez vsake zavarovalne police.

(Gosposka zbornica in volilna reforma). Kakor se da sklepati iz volitve volilnega odseka v gosposki zbornici, se misli ista izreči za pluralnost, in sicer v tem smislu, da dobe vsi 35 let stari oženjeni moški z lastnim stanovanjem dva glasova. Če te slutnje gosposka zbornica potrdi, pokaže le, da nima prav nič realnopolitičnega smisla. Volilna reforma, v tej nepopolni obliki kot bo zapustila posl. zbornico, predstavlja vendar kompromis vseh avstrijskih narodov in vseh socialnih slojev. Če vrne gosposka zbornica predlogo poslanski zbornici, nastane v tem hipu kritičen ustavni konflikt, ne le med obema zbornicama, temveč tudi med gosp. zbornico in vsemi avstr. narodi in soc. razredi. — Politična naloga gorenje zbornice je ta, da s svojim plaščem krije vladarjevo voljo: v tem hipu, ko se postavi v ostro nasprotje z očitno monarhovo voljo izgubi gosp. zbornica svoj *raison d'être*, vir svojega obstanka. — Zbornica poslancev se takim bistvenim izpremembam gotovo ne ukloni, kajti nje stališče je politično dovolj vtrjeno v javnem mnenju in v politični nujnosti.

Balkan.

(Premembe v srbskem kabinetu). V najkrajšem času namerava se dosedanji pravosodni minister dr. Vesnić preseliti kot poslanik nazaj v Pariz; njegov naslednik bo bržkone predsednik apelacijskega dvora Jovanović. Tudi minister za javne zgradbe Stanković, prepusti mesto dosedanjemu trgovskemu ministru Stojanoviću; trgovski portfelj prevzame najbrž dr. Popović, ki je poslednji čas mnogo popotoval, da poišče srbskemu izvozu nove odtok.

(Nabava srbskega posojila in topov). Te dni je sklenil finančni minister Paču v Ženevi z ravnateljem pariške Otomanske banke pogodbo za posojilo, ki ga mora skupščina še potrditi. Nacionalisti se pripravljajo na najhujšo opozicijo, dočim se bodo samostalni radikalci le formalno protivili. Posojilo, ki je prirojeno po 4½% tipu in znaša 98 milijonov frankov, se ne bo emitiralo letos: z ozirom na visoko obrestno mero v Nemčiji ne kaže stopiti na denarni trg z državnim posojilom, temveč je počakati do novega leta, ko se denar nedvomno sceni; in tudi v Franciji v rentah le slaba tendenca, ker se kapital raje obrača v industrijska in bančna podjetja. — Posojilo je zavarovano s tretjo hipoteko na monopole. Izdajalo se bi v zneskih po 500 frankov nominala; emisijski uvoz bo znašal 90%, bančna provizija 40%, tako da bo efektivno srbska država spravila le 86% izposojenega denarja. Udeleži se posojila pariška bančna skupina in v smislu dogovora izza lanskega pogajanja tudi Berlinska Trgovska družba s 25% in avstrijska Bodenkreditanstalt z 20%. — Kotiranje na pariški borzi je zagotovila francoska vlada le za francoski delež posojila, pod pogojem, če se ga saj polovico vporabi za naročila pri francoski industriji. In to se je tudi zgodilo. Vzlic temu, da se je vojaška komisija izrekla za Kruppov model, je vendar srbska vlada sklenila s Schneiderjem v Creuzotu definitivno pogodbo. Prvotno se je govorilo o 85 baterijah, katero število pa daleč presega srbske razmere; začudenje je bilo tem večje, ker radikalci nikoli niso bili prijatelji vojaških zahtev. Porodila se je misel, da namerava srbska odstopiti del svojega naročila Črni gori, ki si je bila to že pred leti izgovorila kot predpogoj vojaške konvencije. Toda finančni konzorcij, boječ se mednarodnih neprilik, ki bi gotovo ne izostale, je zahteval od srbske vlade, da spravi svoje naročilo v soglasje s svoječasnimi odobrenimi vojaškim programom in tako se je število naročenih topov skrčilo na 65, kar je še vedno mnogo.

Francija.

(Zbornica je odobrila vladno politiko v cerkvenem vprašanju). Če se do 11. decembra t. l. verske asocijacije

ne ustanove, ima vlada v smislu separacijskega zakona pravico, odvzeti cerkveno imetje, ki je cenjeno na 400—500 milijonov frankov, kulturnim namenom, in ga podeliti občinam v dobrodelne svrhe. Toda tako postopanje bi bilo taktično zelo zgrešeno in bi pomenjalo: napepljavanje vode na klerikalni mlin. Vlada namerava izvajati separacijski zakon v skrajno liberalnem duhu, kakor je izjavil naučni minister Briand: Vlada bo uveljavila svobodo vesti in garantirala za versko življenje katoličanov. Cerkevno imetje zapade z 11. decembrom t. l. državni sekvestraciji, vendar bodo cerkve slej ko prej katoličanom za opravljanje božje službe na razpolago. Vlada ni protiverska, temveč brezverska in neče snovati cerkve v cerkvi, s tem da bi podpirala protirimski element v katoliški cerkvi. Kulturne asocijacije, ki jih je papež proti mnenju in nasvetu francoskega episkopata prepovedal, po zakonu niso zaukazane, temveč le dovoljene, in ž njimi bi si katoličani pridobili nekako privilegirano stališče. Po Briandovi izjavi, bode vlada tudi po 11. decembru dovoljevala snovanje verskih družb, s to razliko, da bi bile imele družbe, ustanovljene do tega roka, zakonito utemeljeno existenco, dočim bo visela existenca pozneje zasnovanih asociacij na vladnih dekretih. Stališče vlade je bilo silno težavno: boriti se ji je bilo v dveh frontah: proti klerikalcem, ki jih vznemirja zlasti močni vpliv laškega elementa v verskih asociacijah in pa široka kompetenca drž. sveta nad njimi; v drugi vrsti pa proti „prijateljem“ v lastnem taboru, ki se jim zdi Clemenceau premalo radikalen in Briand premalo socialističen in ki mečejo s svojimi kuluarnimi intrigami vladi polena na pot. Glavna junaka sta Pelletan in Cruppi: prvi je bil mornarični minister v Combesiovem kabinetu in je s svojo sijajno nesposobnostjo kompromitiral vso tedanjo vlado, drugi ima precej temno preteklost za seboj — kot član centra je poročal v zbornici o zakonu, s kojim se je odzvel Dreyfusov proces kazenskemu senatu kasacijskega dvora in izročil vojnemu sodišču. Toda tema grobokopoma se je namerna temeljito poensrečila; Manjanova formula za prehod k dnevnomu redu, ki jo je vlada akceptirala, je bila sprejeta s 416 proti 113 glasovi; formula izraža vladi neomejeno zaupanje glede izvedbe separacijskega zakona. Da je vlada dosegla tak sijajen uspeh, je v precejšnji meri zasluga Briandova, ki je v svojem govoru izigral antagonizem proti Nemčiji, češ, nemškim vplivom v Vatikanu se je zahvaliti za sedanj položaj na Francoskem, in obsodil postopanje onih, ki tirajo sedanjo situacijo v skrajnosti.

(Viviani). Novi minister novega socialnopolitičnega ministrstva Viviani je došel kot mlad študent v Pariz, kjer se je zgodaj posvetil žurnalistiki in javnemu življenju. Izpočetka anarhist, se je pozneje oklenil socialistične organizacije; v socialni politiki odklanja enostransko meščansko kakor tudi proletarsko stališče; krčiti hoče socialni prepad med posameznimi sloji. Simpatičen vtis je napravil v zbornici z govorom, kjer pravi med drugim: „Če pogledamo na razvoj Francije od velike revolucije sem, konstatiramo, da se je poleg politične svobode razvijala socialna svoboda individua, da se vleče konflikt med bedo in imetjem, med kolektivnim in individualnim pravom. Za rešitev tega problema razpolagajo radikalci in socialisti s teorijami, različnimi po tem, če zro v preteklost ali bodočnost. Mi ne moremo rešiti teh bodočih problemov, ali moremo in hočemo ravnati, da se bo moglo v bodočnosti reči: Združili smo vsa sredstva, ki jih je trenutek nudil, da bi zvišali moralno in socialno vrednost posameznika“.

Štajersko.

Posavska straža. Tako bo ime novemu listu, čigar namen je povzdigniti narodno zavest slovenskemu posavju. Ideja, izdajati list, se je rodila že pred meseci, vendar se bliža še le sedaj udeleževanju. Krivo temu, da se je cela stvar tako zavlekla, je „splošno“ razburjenje Brežičanov vsled zadnje deželnozborske volitve.

Napredni kandidat B. Kunej ni bil vseč nekaterim ljudem. Glede pamfletov, ki so takrat izšli v „Slovenca“ posneti po lističu „Deutsche Wacht“ o gospodu B. Kuneju — se je začelo torej takoj sumničati nekatere osebe, med temi tudi odličnega brežiškega Slovenca — kakor sodimo — čisto neutemeljeno. Nastala je vsled tega v narodnem oziru stagnacija, dočim postajajo tukajšnji posilineti ravno v zadnjem času precej živahni. Prej živahno narodno delo je do cela prenehalo, razni lepi naklepi (n. pr. stavbinski dom) so šli po vodi. In tako je tudi glede izdavanja novega lista izginilo prejšnje navdušenje. Oni, ki so bili prej največji zagovorniki lista, so se vsled osebnosti odtegnili delu in prepustili celo stvar milostno jednemu človeku, ki ima za bodoči list največje zasluge. Tudi se govori v Brežicah, da bode list tako rekoč glasilo polit. društva „Sava“ (ki je klerikalno). Ne vemo, koliko je resnice na tem. Želeti bi bilo, da se cela stvar še pred izdavanjem lista temeljito razjasni! Brežiški voditelji naj pomislijo, da ima korist njihove sedanje brezbriznosti in nedelavnosti le — narodni nasprotnik; naj se spominjajo oklica, ki so ga priobčili v časopisih pred slavnostjo razvitja sokolske zastave, ter premislijo, da ni več daleč dan, ko bodo nastopali skupno in složno za osvobodjenje slovenskega življa v mestu.

Srednje šole na Spodnjem Štajerskem in slovenski profesorji. Pod tem naslovom prinaša „Domovina“ članek, ki v njem išče vzroka nerazmerno majhnemu kvocientu spodnještajerskih slov. srednješolcev; dočim jih je bilo preteklo leto na Kranjskem 1389 srednješolcev, jih je bilo na Sp. Štajerskem, ki po številu malo zaostaja za Kranjsko komaj 647. Glavni vzrok je v tem, da je na štajerskih srednjih šolah tudi v nižjih razredih nemški učni jezik (izimši veronauk, latinščino in matematiko), ki dela slov. dijaku pri vstopu velike preglavice in povzroča slabo vspevanje. — Drug razlog je dejstvo, da stoje slov. profesorji pod terorističnim pritiskom nemškega časopisja; slovenski profesor na Štajerskem iz bojazni, da se s pristranostjo zameri nem. časopisju, postaja pristranski slov. dijakom na škodo. — Ta dva razloga zadostno opravičujeta zahtevo po popolni narodni razdelitvi spodnještajerskih srednjih šol. —

Iz Mislinjske doline. K dopisu pod tem naslovom v štev. 67. 1906. se nam poroča iz Slov. Gradca, da isti ne odgovarja resnici. Zlasti ne glede g. Jakopa Vrečkota. Našega izvestitelja prosimo, da reflektira na omenjene trditve.

Občinske volitve v Mariboru so v tretjem razredu končale z zmago vsenemške stranke; socialna demokracija, s katero so glasovali tudi slovenski naprednjaki, je izgubila edini mandat, ki ga je doslej imela v občinskem svetu.

V Hrastniku otvori „Družba sv. Cirila in Metoda“ z novim letom otroški vrtec.

Iz Ljutomera nam pišejo: 13. januarja 1907. priredijo ljutomerski slov. obrtniki veselico; z ozirom na dobrodelni namen — čisti dohodek pripade knjižnici slov. šole v Ljutomeru — je želeti, da se ta dan druge prireditve opuste. — V kratkem se bo ustanovila v Ljutomeru „Obrtniška zveza“, ki bo imela nalogo zastopati koristi obrtnišva in obrtnega delavstva. Ustanovnike vodi misel, da če si obrtnik sam ne bo pomagal, da mu tudi drugi ne bode pomagali; v to svrhu pa je treba združenih moči, organizacije.

Štajerska kmet. družba. „Domovina“ prinaša v eni zadnjih številčk članek o ustanovitvi „Slov. kmet. družbe za Spodnje Štajersko“. Med drugim pravi, da je prevsem potrebno, da se poslužujemo pravice, ki jih že imamo. Tozadevno akcijo je treba komentirati v kmet. podružnicah, ki morajo kazati več delavnosti in inicijative. Danes ima le nekaj podružnic slov. značaj, drugod jih tvorijo nemški meščani ali pa jim saj predsedujejo. Dokler nimamo temeljitejšega delovanja v obstoječih kmet. podružnicah, ni misliti na ustanovitev samostojne slov. družbe.

Koroško.

Razmerje med slov. Mohorjevo — in nemško Jožefovo družbo na Koroškem.

(Po društvenih koledarjih za l. 1907.)

Mohorjeva družba ima na Koroškem mogočnega konkurenta v nemški Jožefovi družbi. Lahko trdimo da si je pridobila Jožefova družba v teku 12 l. med koroškimi Slovenci relativno več udov, kot Mohorjeva družba v istih letih.* Ne bomo iskali za to vzrokov, zadostuje, če povemo, da je pri Jožefovi družbi vpisanih okoli 90 slovenskih duhovnikov in ti so obenem poverjeniki imenovane nemške družbe in če povemo, da je Jožefova družba — katoliška — to pa pri nas na Koroškem zadostuje . . .

Mohorjeva družba obstoji 58 let in ima l. 1906. 6172 udov (na Koroškem.)

Jožefova družba obstoji 12 let in ima l. 1906. 5994 udov.

Mohorjeva družba ima torej 178 udov več kot J. dr.

Med tem, ko ima Moh. dr. tako malo nemških udov, da jih ni vredno odšteti in smo prezrli precej Slovencev v Jož. dr., ima Jožefova družba čez 1000 slovenskih udov, (med njimi okoli 90 slovenskih duhovnikov), tako da je v Jož. dr. samo 4950 Nemcev.

Koroška ima 360.000 prebivalcev. Med njimi je 120.000 Slovencev in 240.000. Nemcev. Glede tega števila je potemtakem Jož. dr. absolutno in relativno slabejša.

Kar se pa tiče medsebojnega napredka, sledeče:

Pri Moh. dr. pride na leto 106 udov;

pri Jož. dr. pride na leto 499 udov;

Mohorjeva družba zaostaja torej za 393 udov, akoravno obstoji že 58 let, Jož. dr. pa 12 let.

Če bi Moh. dr. napredovala tako, kot Jož. dr., bi morala po 58 letih imeti na Koroškem že okoli 10.000 udov.

Bomo li prišli do tega števila? Imenik društvenih udov nas uči, da stojimo že nekaj let sem na isti stopinji, včasih celo nazadujemo.

In kdo je temu kriv? Vodstvo, ki prvič ne skrbi za zboljšanje berila in drugič ne skrbi za živahno agitacijo. So pač v vodstvu gospodje, katerim ni veliko za napredek tako važne družbe. Seveda so to malenkosti — a Koroške malenkosti . . .!

Vzrok so tudi poverjeniki (duhovniki), ki bi storili večjo dobroto svojemu narodu, če bi malo bolj agitirali za slovensko družbo, kot pa da nabirajo med slovenskim ljudstvom ude za nemško družbo, ki samo pospešuje ponemčevanje slovenskega ljudstva. Smo pač katoliški! . . .

* Mohorjeva družba je štela po 12 letih med Koroškimi Slovenci samo 1350 udov.

Primorsko.

† Simon Gregorčič

„ — papir je uvel lipov list
pečat pa — mrtvaška je glava — “.

Usoda vsega živega je uhitela minulo soboto ob 10. uri dopoldne goriškega slavca Simona Gregorčiča.

Bolehal je že dalj časa; da bi se okrepčal, se je podal o letošnjih počitnicah, kakor smo svoječasno poročali, k svojemu rojaku in prijatelju Ign. Gruntarju, notarju v Ribnici. V treh tednih ribniškega bivanja se mu je zdravstveno stanje dokaj zboljšalo.

Pred desetimi dnevi je pesnika med maševanjem zadela kap, nekaj dni pred smrtjo pa se je pridružila še pljučnica, kateri je od starosti oslABLJENA natura pesnikova podlegla.

V oporoki določa pesnik glavnim dedičem „Šolski dom“; dalje želi biti pokopan na domačem pokopališču na Libušnjem, kateri želji se je ugodilo.

Obširnejšo kulturno zgodovino njegovega življenja in oznako pesniškega delovanja objavimo prihodnjič; za danes naj zadošča nekaj biografskih podatkov.

Rojen je bil pesnik 15. oktobra 1844 na Vrsnem pod Krnom (sodni okr. Kobarid) na levem bregu Soče.

Svoje študije je dovršil Simon Gregorčič v jako revnih razmerah in to je nemalo vplivalo na melanholično potezo njegovega značaja.

L. 1868 je dospel kot kapelan v Kobarid, kjer je osnoval nar. čitalnico, 1873 v Rifenberk, od leta 1881. pa do 1902. je bival izprva kot vikar, potem kot zasebnik na Gradišču. Leta 1902. se je preselil za stalno v Gorico.

Večni mu spomin!

Občni zbor političnega društva „Edinost“ v Trstu ima svoj občni zbor 2. decembra t. l. ob 4. uri popoldne.

Šolska in občinska knjižnica. V Biljah pri Gorici so osnovali knjižnico, katera šteje že sedaj nad 500 knjig poučne in zabavne vsebine. Ker si je tamošnje učiteljstvo za to knjižnico pridobilo največ zaslug, dali so jej navedeni naslov. Knjižnica je javna in stoji vsakomur na razpolaganje.

Občinske volitve v Veprincu (sod. okr. Volosko) so donesle zmago združenim Slovincem in Hrvatom, s tem je končano zanikno gospodarstvo dosedanje italijanske večine v obč. odboru.

Kranjsko.

V imenu permanentnega odbora je potrkala deputacija obstoječa iz g. g. Kristana, dr. Pegana in dr. Ravniharja, minuli petek v deželnem dvorcu in predložila dežel. glavarju g. pl. Deteli resolucijo protestnega shoda, ki smo jo objavili v zadnji številki. G. dež. glavar je obljubil, da predloži ves material, ki se nanaša na to afero, deželnemu zboru. — Deputacija se je oglasila tudi na deželni vladi pri dvornem svetniku grofu Chorinskem.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je tvrdka Ivan Perdan izročila 1000 kron, pridobljenih ob prodaji naših družbinih vžigalic. Podpirajte Slovenci to tvrdko, ki tako uspešno deluje v prid šolske dece ob jezikovnih mejah — torej na imeniten način narodu v prosep.

Razpis službe otroške vrtnarice. Za otroški vrtec „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ v Hrastniku na Štajerskem se razpisuje služba otroške vrtnarice. Plača znaša letnih 600 kron. Službo bode nastopiti 31. decembra 1906. Brezkolekovane prošnje naj se vpošljejo najdalje do 15. decembra t. l. z naslovom: „Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“. — Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda. V Ljubljani, dne 19. nov. 1906.

Železnica Šentjanž-Trebnje na Dolenjskem. Kakor se poroča, so bile v seji dne 19. t. m. pod predsedstvom železniškega ministra pl. Derschatte odstranjene zadnje ovire glede gradnje proge Šentjanž-Trebnje. Ta železnica je sedaj zagotovljena. —

Raznoterosti.

Avstro-ogrška kolonialna družba na Dunaju (Mariahilferstr. 48) daje vsem avstrijskim podanikom v vseh jezikih informacije glede izseljevanja.

Nov srbski list. Z novim letom začne izhajati po dvakrat na mesec: *Branich* srpskog jezika, lingvistički list. Pažnjo bo obračal izključno na pogreške v srpskem književnem jeziku in pravopisu. Cena mu je 1 dinar (95 vin.) na četrtletje. Naroča se pri lastniku in uredniku prof. Milošu S. Andjelkoviču v Jagodini (Srbija.)

Od milijona ljudij, rojenih v enem letu, umre l. leto 150.000, drugo leto 53.000, koncem tretjega leta jih je še za 28.000 manj. Do 13. leta jih umre še 4000: od 13. do 15. leta jih umre blizu pol milijona. Konec 67. leta jih je še 233, v 108. letu umre poslednji.

„**Židovska smotra**“ imenuje se prvi mesečnik pisan v modernem židovsko narodnem

smeru v hrvatskem jeziku. Urednik tega židovskega mesečnika je Aleksander Licht. List bo izhajal v Zagrebu.

„Srpska riječ“, glasilo za Srbe v Bosni in Hercegovini bude od 1. januarja 1907. dnevnik. To je za razvoj Srpstva v obeh deželah silno važen korak in želeti bi bilo, da postavijo novemu dnevniku na čelo ljudi, ki bodo težko svojo nalogo izvrševali s potrebnim znanjem in taktom, da se ne bode več širila ona mržnja med Srbi in Hrvati, katero bosanska vlada tako skrbno goji, neti in podpihuje.

Pozor pred izselitvijo v San Pavel v Braziliji. Ministerstvo svari pred izselitvijo v omenjeno državo. Znano je namreč, da braziljska vlada daje podjetnim izseljencem obširne kose zemlje; vendar ne zastonj, ampak pod zelo neugodnimi pogoji. Takoj ob pričetku je treba plačati vladi približno 450 K; potem pa obroke koncem vsakega leta ne glede na ugodni ali neugodni izid letine. Delavci pa, ki pride-ljujejo kavo na plantažah, so še vedno v zelo neugodnem položaju.

Gospodarstvo.

Konferenca srednje-evropskih gospodarskih društev.

Te dni so se zbrala avstrijsko, ogrsko in nemško srednje-evropsko gospodarsko društvo k skupnemu posvetovanju, katerega se je med drugimi odličnimi teoretiki udeležil tudi dr. Werkerle, kot predsednik ogrskega društva.

Misel, ki je rodila ta društva, je skupna obramba srednje Evrope pred gospodarsko premočjo Zedinjenih držav.

Prof. Julij Wolf iz Vratislave je v svojem referatu o ciljih „Srednje-evrop. gosp. društva“ analiziral postanek ameriške gospodarske premoči. Vzrok te premoči ni iskati v trustni organizaciji veleobrtov ali v sistemu visoke varstvene carine, kajti rast gospodarske premoči se da zasledovati tudi v Evropi, kjer nimamo ameriškega carinskega sistema. Povzdignjenje gospodarskega blagostanja ima svoj izvir v bogatih žetvah poslednjih petih let in pa v zvišanju tehnične produktivnosti v vseh industrijskih strokah, ki je povzročila visoke žitne cene vzlic dobrim letinam. Vsled pomnožene produkcije in blagovnega prometa je nastala velika potreba po denarju; ker se produkcija zlata ni razvijala sorazmerno z industrijsko in poljedelsko produkcijo, je nastalo pomanjkanje denarja, odtod kriza na denarnem trgu, ki je krepko izražena v zvišanju obrestne mere od strani angleške in nemške banke.

Panamerikanska politika stremi po zagospodovanju Zedinj. držav nad ameriškim kontinentom: Kuba je pod ameriško kontrolo, Mehika po večem v rokah Američanov in Brazilija je zadnji čas znižala vozno carino za blago iz Zed. držav za 20% in s tem onemogočila evropsko konkurenco.

Kanada je dovolila britanskemu blagu prostovoljno velike ugodnosti, takisto južno-afriška carinska unija in Nova Zelandija; avstralski parlament se pravkar peča s tozadevno zakonsko osnovo. S tem je realiziran Chamberlainizem (carinska unija Anglije in britanskih kolonij) brez Chamberlaina.

Akcija srednje-evropskega gosp. društva meri na to, da odpre južno-ameriški trg, ki je silno nadobuden, dalje Kanado etc. evropski trgovini. Nima namena oživotvoriti srednje-evropske carinske unije, ki je za enkrat gospodarska fantazija, temveč pripravljati vzajemno in skupno postopanje v skupnih interesih.

Tajni svet. Matlekovits je poročal o razsodiščih. Ramsodišča v sporih, ki se rode iz trgovskih pogodb, je vvedla najprej Italija v trg. pogodbi s Švico; sedaj so jih sprejele malone vse države. Sestava Ramsodišč je silno nepraktična: po dva podanika imenuje vsak kontrahent, ti si izberejo za načelnika podanika tretje prijateljske države. Referent je zahteval, da je vsaj načelnik v Ramsodiščih pravno izobražen in izrazil željo, da pri preprostih konfliktih odločaj šef carinskega departamenta tretje države.

Avstrijci v Albaniji. Skupina italijanskih kapitalistov je nedavno tega stopila v dogovor,

da vzame za deset let v najem ogromna posestva valonskih begov v Albaniji, ki so zelo rodovitna. Do pogodbe ni prišlo, ker se je zdela italijanskim kapitalistom najemnina v znesku letnih 160.000 kron pretirana. Dva meseca pozneje je sklenila Avstrijska skupina najemninsko pogodbo za 27 let, in sicer plačuje prvih devet let 150.000, pozneje 180.000—200.000 kron na leto. — Avstrijski industrijalci so dobili koncesijo za zgradbo železnice Valona-Bitolj, ki je velikega trgovskega in stratežičnega pomena.

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastonj.

Zdravnik-strokounjak

univ. med. Dr. Bogdan Derč

usoja si javiti, da ordinira

v Ljubljani, Sodnijske ulice št. 1, 1. ndstrp.

vsaki dan od 10. do 11. in od 2. do 4. ure

za otroške in notranje bolezni.

Brezplačna ordinacija za otroške bolezni v mestnem ambulatoriju
„Mestni dom“.

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja eksportna tvrdka!

H. Suttner urar Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kranju

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih

švicarskih ur

brilantov, zlatnine in srebrnine v veliki izberi po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastonj in poštnine prosto. 26-29

Oglejte si — **poljedelskih strojev,** slamoreznic, čistilnic, največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri

FR. STUPICA v LJUBLJANI — na Marije Terezije cesti št. 1 in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnatom zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojuico, vseh vrst tehnične in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Le „Zvezdna“ cikorija

iz Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani

je pravi slovenski izdelek!